

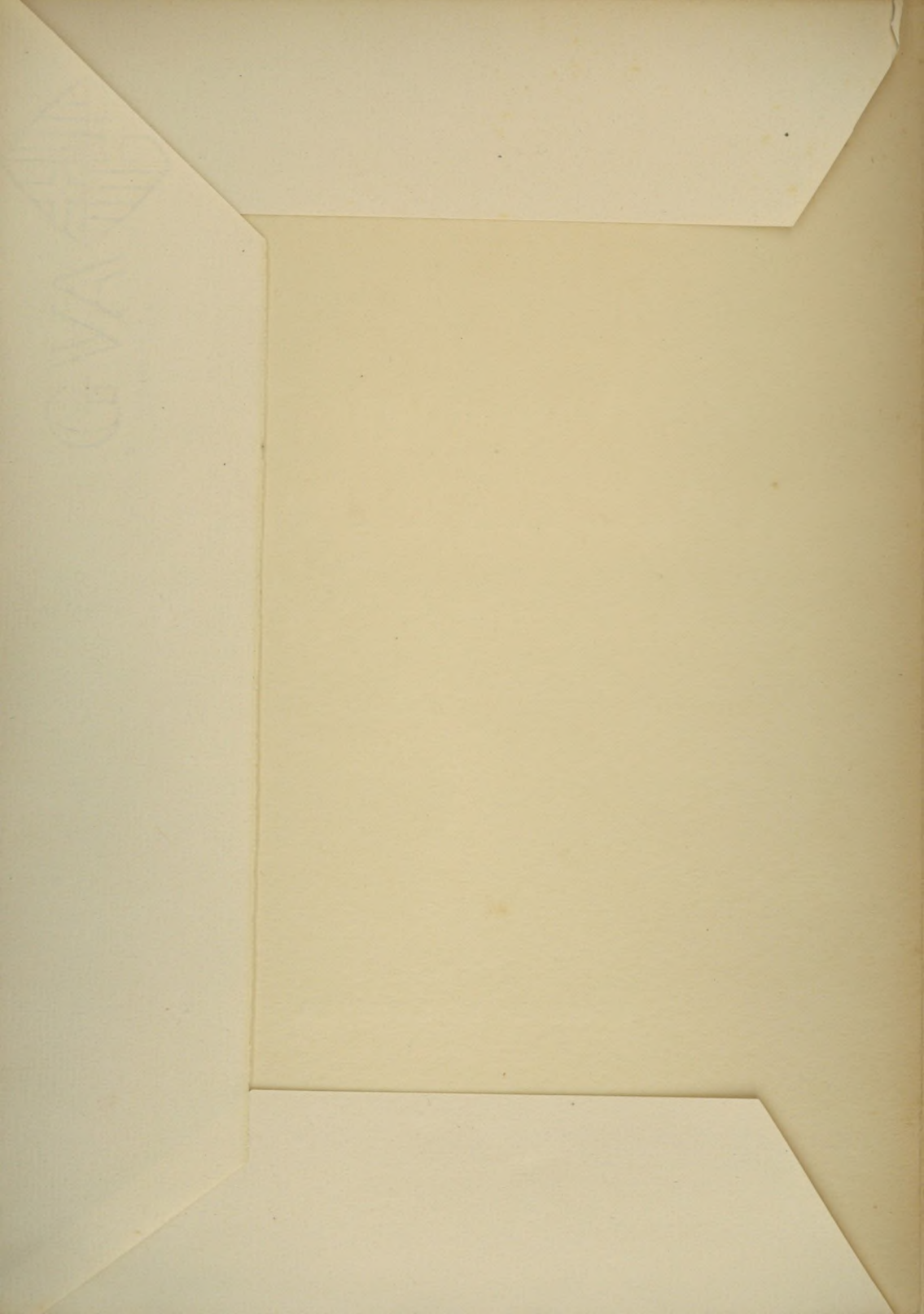
GUILLEM DÍAZ-PLAJA

**PAPERS
D'IDENTITAT**

EDICIONS DE L'ESPIGA

BARCELONA

1959

PAPERS D'IDENTITAT

GUILLEM DÍAZ-PLAJA

**PAPERS
D'IDENTITAT**

EDICIONS DE L'ESPIGA

BARCELONA

1959

EN ACOMPLIR EL SEU PRIMER
MIG SEGLE

GUILLEM DÍAZ-PLAJA

OFEREIX AQUESTS SEUS

“PAPERS D'IDENTITAT”

ALS SEUS AMICS, EN UNA EDICIÓ
DAMUNT PAPER DE FIL
NUMERADA DE L'1 AL 100

I POSA A LA VENDA UNA EDICIÓ PARAL·LELA
NUMERADA DEL 101 AL 200

Exemplar

N° 144

EL MIRALL

QUI és aquest que, fixament, em mira,
des de l'altre costat de la finestra?
Jo, del meu recer, li llenço el meu inquisidor
esguard.

Li escruto, primer, l'ull vigilant sota la
cella rebel. La nina, color tabac, amb petites
irisacions pàllidament daurades; al centre,
una finestreta de negre profund. Fixant-s'hi
bé, s'hi llegeixen, al fons de tot, unes lletres
màgiques que ara no sé, no puc llegir.
Segueixo mirant l'ull impàvid sota la par-
pella tensa, impertèrrita, gairebé astorada.
El globus inventa una petita geografia fluvial
damunt el blanc blavós: són unes línies car-
mesines que corren vers el llagrimal, una
mica enrogit. L'ull apar afadigat; la pupilla

s'ha extenuat llargament damunt el miracle — negre sobre blanc — de la lletra, de la delícia menuda de la paraula escrita, que ha pujat, ulls endins, cap al món misteriós que s'amaga sota el crani. Ho confirma, potser, el front devastat, on un polsim pilós decora una pell bruna, un xic pàllida. Travessen la façana de la testa dos solcs, horitzontals meditatives, i un de vertical que es planta damunt l'inici de la narina. Aquests solcs són, a voltes, un índex de fatiga, a voltes d'energia meditadora. Com els que flanquegen els ulls, damunt els pòmuls, que són, alhora, índex de la rialla vital i del temps que s'escola. No és, ja, un home jove aquest que m'esguarda des de l'altre costat de la finestra. Me'l miro amb una estranya familiaritat. Des d'on el veig ara se li marquen bé els trets generals de la banda superior del rostre. Les celles alcen una mica el seu dibuix, traçant una corba de desdeny, del qual potser ell no en té cap culpa. Els ulls, vistos ara en conjunt, acusen una petita obliquïtat que el relleu dels pòmuls fa apa-

rèixer vagament oriental. Potser la polsera, excessivament poblada, caracteritza també aquell gest desdenyós que el petit bigoti, cavalcant el llavi carnós, agreuja. La orografia nassal implanta una línia enèrgica, un poc deixatada als costats, que dóna naixença als solcs que cauen a banda i banda dels llavis. El mentó s'esmuny sense força damunt el coll ample, que gravita sobre el cos robust.

Ara torno a mirar la pupilla escrutadora. Em sembla que puc llegir, per fi, els signes que s'hi congrien. Diuen: 24 de maig del 1909.

(I d'això ara fa — Déu meu! — cinquanta anys.)

●

Viure en profunditat! Ralentir el cos i l'ànima, consciència endins. Aturar el batec del cor, per tal d'abastar el total silenci on ens poden ésser donades totes les claredats. El cor, però, no pot aturar-se. Estem condemnats a vida. I la vida ens ha estat donada en una doble circumstància de temps i d'espai que nosaltres no hem triat. L'embranchida vital ens mena dins una simple i vertiginosa dimensió horitzontal i quantitativa. Les hores saboroses se'ns donen sense el necessari respir. La mort ens arribarà en una d'aquestes hores, sense temps de raonar, d'haver enraonat, la nostra vida.

LES ARRELS

CONSCIÈNCIA d'ésser una volva en el temps. Cavalcant, minúscula, damunt la immensa corrua dels segles. Com una guspira enmig d'una tempesta. Una guspira, però, encadenada. Lligada al passat i al futur. Fruit d'unes arrels llunyanes; llavor d'unes formes de vida. Oh, misteri! Sangs barrejades caminen per les meves artèries. D'on m'arriba a mi, ara i adés, aquesta palpitació carnal, aquella energia, o el defalliment, o l'esperança? Escruto dintre de mi. Qui sóc jo? De quina profunda penombra desembarca al meu cor la tremolor de cada dia? Veig, ara, davant meu, l'ombra del meu pare. El veig alçar-se serè, tranquil, sense cobejances, vertical

l'ànima i el cos. (Com hi parlaria, ara, amb el meu pare!) Me'l miro, en el record, present i translúcid alhora. Fins a quin punt la seva sang (i l'esperit que l'empenyia) ha conformat la meva conducta? Qui sóc jo, Déu meu? Se m'apar, ara, la figura enèrgica de la meva mare, eixugant la llàgrima secreta amb què veu com m'allunyo. Voldria calibrar el pes espiritual de la sang seva transfosa al meu sentit vital. Com? Sóc jo la summa d'ambdues energies o una resultant que és tota una altra cosa? De vegades, estudiant-me, endevino el gest hereditat, la lliçó rebuda. De vegades, la sento llunyana, gairebé inexistent. Amb tot, em reconeixo fruit, conseqüència misteriosa, producte d'una estirp, morfont-se en el temps. Se'm perd la fesomia dels avis, entre boires d'infant. L'avi del Sud, amb la seva elegància delicada; l'avi del Nord, amb el seu tarannà resolt d'hereu de l'Empordà; missenyora àvia, que havia après de pintar a l'estudi que Marian Vayreda tenia a la ciutat d'Olot; o l'altra,

que morí, tan jove, en una casa patrícia de Mallorca. Tot això, tot allò, navegant per les meves venes, present en els cognoms, fins a quin punt prejutja la criatura que jo sóc?

Volva en el temps, encadenada alhora a un atzar i a una força. Em camina, dintre meu, la història. Passejo per una ciutat que té arrels profundes. Cada vegada més les sento, travassades, regant-me l'ànima, aquestes arrels. Podria ésser diferent? I aleshores on sóc, qui sóc, fins a on sóc jo jo mateix? Em conforma, també, una circumstància geogràfica: cadena en l'espai. He estat conformat per unes formes vitals des de la creència religiosa a la llengua que parlo. Heu's-me ací, tal com m'ha estat donat d'ésser. Quilòmetres vers el Sud, l'home que nasqué el mateix dia que jo, camina, ara, vers la mesquita. A la mateixa distància, al Nord, el meu contemporani estricte ha esdevingut calvinista o presbiterià. Jo he estat vinculat a la noció que ens ha pervingut de Roma. He après

que tots els camins no hi van, sinó, potser millor, que tots els Camins en vénen de Roma. Aquesta noció és ja, en mi, una realitat, adés torbadora, adés aplomada. Ofereixo a aquesta seguretat, sacrificialment, tots els meus actes mentals, àdhuc els de la rebel·lió. I espero que la mesura d'aquest sacrifici em sigui valorada el dia definitiu de la Gran Prova.

●

La paraula dels meus pares i cert document que es conserva al Registre Civil s'obstinen a donar-me Manresa com a lloc de la meva naixença. Jo, personalment, no puc assegurar-ho. A les poques setmanes d'ésser al món vaig esdevenir, també amb la mateixa inconsciència, barceloní. Visquérem, vora el mar, entre el Parc i la caserna. I bé podria dir-vos, sense facècia, que la meva infància va transcórrer entre el clarí militar i el bramul del lleó... Però el meu cobrament humà — l'adolescència — va tenir lloc a Girona.

CIUTAT DE PEDRA

ARRIBÀREM a la Ciutat de Pedra, a negra nit, que jo tenia deu anys. Plovia en la tenebra, damunt els carrerons estrets, en un silenci gelat. Travessàrem, còmpresos, la fosca, tan diversa de la Ciutat Gran que deixàvem enrera. No hi hauria segurament un Parc com aquell; i potser, tampoc, una caserna tan grandiosa. Ara teníem la impressió de trobar-nos amb un espectre immens i atònit que ens mirava a tots nosaltres, els pares i els germans, que corríem, atuits, cap a la nova casa, a la plaça de sant Francesc, que la gent anomenava la plaça del Gra.

L'endemà era dissabte. A la matinada començava a sentir-se una remor difusa

que, a poc a poc, anava creixent, precisant-se, punxant ja les oïdes. Grans carros anaven i venien, amb terrabastall de crits i de fuetades. Una remor, més prima, la feien les dones que anaven i venien pels carrers amb les grans cistelles plenes d'aviram. En sortir al balcó veiérem la plaça plena dels punts vermells de les barretines dels marxants que baixaven al mercat, ruralitzant, fent pagesa i camperola, la ciutat encopetada, de pedra noble que es dreçava riu amunt. Pagesos d'Albons i d'Ossó, de Medinyà i de Sant Jordi, de Banyoles i de Cassà de la Selva; ramaders de Santa Coloma, d'Olot, de Figueres i del Pertús. Tota una rogalia sucosa de noms i de fets, parlant una llengua plàstica, un xic enfosqueïda en les vocals, però riquíssima de mots i de dites, començà a dringar-me a les meves oïdes d'infant. Jo he après, a Girona, la més enèrgica de les parles de Catalunya, la de més arrel i la de més suc. La llengua intocada de les muntanyes i de les valls d'aquesta terra concentrada,

sadollada, profunda. Jo la veia, aquesta terra, des del balcó, en deixondir-me el meu primer matí de Girona. Sentia els xiscles dels ànecs i els renills dels cavalls que portaven a vendre els traginers de la brusa negra i el vímet a la mà. Baixant al carrer em sorprenien les fortors de la terra: la olor de les saques i dels velluts; la pudor dels fems del bestiar; la glopada d'aire calent que sortia de la densa humanitat que omplia carrerons i places. L'infant que jo era s'embadalia davant de la triple delícia que l'ull, l'oïda i l'olfacte abastava corrent pel mercat. Voltava tot el firal i romania, badoc, davant el xerraire que venia herbes que ho curaven tot. O descobria la misteriosa traça amb què l'esclo-peter, ganivet a la mà, dibuixaba les línies caligràfiques que decoraven les seves immenses sabates de fusta, que feien fer aquell pas aixordat dels pagesos xipollejant l'aigua llotosa, encara, de la pluja de la nit.

●

*Quan els pescadors de la nostra terra
issen les xarxes, vibràtils de l'argenteria
del peix, treuen, de vegades, una àmfora
grega. De sobte, el càvec del llaurador
llampa sobre la duresa molsuda d'un tors
romà. Trepitjem història! No s'és en va
producte d'una terra antiga, riba del més
illustre dels mars. Estem voltats de "coses
benignes". Hem après el perfil d'un pai-
satge fet a la mesura de l'home. Ens volten
les corbes més dolces de la geografia, amb
turons encimbellats de pins. Des de dalt,
el verd d'aquests arbres es barreja amb
l'intens blau-marí de l'aigua marina. Per a
nosaltres tota perfecció neix del món que
ens volta. Com sant Francesc, estimem
Déu a través de la fraternitat de les coses.
Com Maragall, demanem la mort com una
nova i "major naixença".*

MINYONIA

ENTRE els deu i els disset anys vàrem viure a la Ciutat de Pedra. Vull dir, amb això, que jo hi vaig néixer. (Hauríem de dreçar un Registre Civil de les ànimes, on quedés constància del moment on obrim els ulls de l'esperit. Aquest infantament és, com tots, dolorós. Per això se'n diu adolescència. L'infant, sempre una mica mecànicament, dut, endut, deixa pas a una consciència primera, tendríssima encara, que és un autèntic naixement. Es pren contacte amb un temps i un espai; s'obren els ulls i les oïdes a unes realitats humanes. Som el centre d'un horitzó precís que ens ajuda a bastir l'ànima.)

Se m'obren els ulls damunt la ciutat vetusta. Cada matí —quin fred feia! —, travessava el Pont de Pedra camí del col·legi, de l'institut, cap a l'acròpolis de Girona, tan noble des de les Ballesteries Velles a Sant Pere de Galligans. Retru-nyia la petjada damunt la pedra duríssima, sota els arcs regalimants d'humitats de segles. Les nits de lluna, si vencíeu la basarda, la ciutat antiga esdevenia espec-tral.

Jo n'era el darrer fantasma.

D'infant em corprenia una angoixa que ara vull explicar. Imaginava que el món no existia. Jo seria, doncs, víctima d'una estranya maniobra màgica segons la qual Algú anava disposant davant meu les coses que jo havia de veure: cases, arbres, gents. En trencar cada cantonada tot desapareixia darrera meu i s'aixecaven les noves coses que havien de continuar enganyant els meus sentits.

DE les contrades maternes — Olot, Figueres, La Bisbal — pervenien les cançons que jo sentia d'infant, les nits terribles — pluja i vent — del llarg hivern de Girona. Eren cançons de princeses i de traginers, de lladres i de pastors. Les portaven, en la memòria llur, les minyones que venien del Pirineu. Tenien el regust de les balades antigues i dels contes de camí ral. M'impresionava molt el romanç de la dida que, havent-se endormiscat vora del foc, deixà caure, damunt les brases, un infant de pocs mesos que es deia Dalmau. I aquella corranda on *Salineta es pentinava | tim, tam, amorosa! | amb una pinta d'argent | tim, tam, amorosament!* La Ciu-

tat, no cal dir-ho, s'agermanava a aquesta dolça melodia tradicional i les meves germanes les aprenien al piano. I no oblidaré mai el terratrèmol mental que va produir-se el dia en què, empès pel vent de l'hora, el professor va fer-lo trepidar amb un ritme que ens deixà consternats. Les corrandes i els valsets menaren una fuga despietada; suposo que, al barri vell, alguna pedra venerable va cruixir i algun arbre de la Devesa es corsecà.

Damunt el facistol planaven unes lletres que deien estranyament: *Pero ellos no tienen bananas.*

●

Ens arribaven d'Amèrica els primers films de l'Oest, que ens donaven una visió heroica que ens corprenia. (Fou aleshores que jo vaig descobrir, encantat de la vida, que em deia William com no sé quin personatge del llençol blanc de la Gran Barraca.) Amb aquella musica i els primers xiclets, arribà a la Ciutat la bufada que comboiava els soldats del general Pershing que — segons deien els diaris — venien a Europa per esclafar els alemanys.

ELS MESTRES

Sí. Jo estic content d'haver dreçat els anys adolescents en una ciutat estàtica i adormida. Estimo, en aquesta ciutat, tota la història aturada, perpetuada, saborosa, vivent. Refaig, en la ment, el minyó que esguarda les voltes nobles i travessa els carrers petits prop de la catedral enorme, issada damunt la monumental escala de pedra blanca. La bellesa era, així, una quotidianitat. El Passat, una presència. Si vaig enamorar-me, aleshores, del Temps que s'escola, si tota la meva vida ha estat una devoció pel que fou creat, en el temps, amb intenció de permanència, ho dec segurament a aquesta entranyable experiència d'adolescent.

Quin fred feia a la Biblioteca del Museu Arqueològic de Sant Pere de Galligans, on aquell vell capellà carlí collectava efemèrides de la Ciutat i jo no sé ben bé què cercava en grans llibres d'història dels Setges. Professava aleshores la càtedra d'Història de l'Institut un mestre admirable que es deia Rafael Ballester i Castell. Per mi fou un home enlluernador. Tenia la classe al final del matí i arribava un punt retrassat, solemnial i gentil alhora. Venia de les seves Europes i n'explicava facècies i succeïts. Feia presents les coses del passat reviscolant-les als nostres ulls. Aquella aula de l'Institut provincial esdevenia, de sobte, una pantalla de llanterna màgica gràcies al verb fulgurant i tranquil alhora del professor. Que Déu li pagui l'exemple i el dolç verí de la vocació desvetllada!

(Un altre professor — aquest era a la Normal —, voldria recordar encara (i cap més, Déu meu!). Era una mena de sant

laic, naturalment “institucionalista”, gaudiós de la llibertat i de l’adolescència, pedagog fins al moll dels ossos, enamorat de la Natura, que es deia Cassià Costal.)

●

Els diumenges, havent dinat, anàvem a Doctrina a l'església del Mercadal. Però nosaltres frissavem per anar a la Gran Barraca on feien les pel·lícules de l'Oest. Calia, però, anar abans a Doctrina, fins a les quatre. I a les quatre (en punt!) la Gran Barraca obria les seves portes. Els nervis no ens aguantaven. L'hora arribada el Mossèn de torn ens arrengrerava per sortir. Ingènuament, o irònic, ens feia cantar una lletra que deia:

Tan bé que estem aquí,
ja ens hem de despedir!
Jesús, Maria,
doneu-nos bona guia
pel camí!

Però els nostres peus, repicant a la porta, desmentien el tarannà de la cançó.

RECORD I PROJECTE

I després de les arrels, les seqüències. Heus ací que la vida és una multiplicació, un dolç i corprenedor miracle. Al costat nostre, unes vides noves sorgeixen. Déu meu, un misteri encara. La petita munió de carn rosada esdevé prodigi creixent, animació renovada, llum interior a les nines, barbosseig primer i desseguida paraula; i mots conjuminats en oracions ja perfectes; i ressò, ja personal, d'una ànima cada vegada més individualitzada. La joguina que la mare embolcallava, fràgil i passiva, esdevé criatura enèrgica, potser rebel. Com una branca creix en cerca de la llum alta; com una branca pot, si vol, separar-se del tronc.

El tronc resta, mutilat, atònit, sagnant per la ferida de l'absència. Resta impàvid i atùit alhora. Déu meu, Déu meu! La meva nissaga continua. Venia de molt lluny, del Misteri. Segueix fent via, fins...

Sensació d'interval, de punt sense nom, en una cadena infinita. Els pares em donen el passat; els fills, el futur. Però el meu present és una pura entelèquia. La vida, segons consciència, desapareix en repensar-la. Ja no hi és. Seria, doncs, la vida una capacitat de futur? Em distingiria de les bèsties la meva possibilitat de projectar, temps enllà, les meves accions en una llunyania que encara no ha arribat? Però ara me n'adono que també la memòria és un privilegi de l'home. Record i projecte duts a una certa distància de l'avui, serien, doncs, les claus de la nostra intelligència. Tota existència és, primer, una lluita contra l'Oblit. El record pròxim serveix per a conduir-nos en la vida real, i en diem experiència; el record remot, ens mena pels camins de l'ànima, i en diem història.

Per això al Passat històric el gravem en bronzo o en marbre quan pot, quan deu convertir-se en experiència vital; i el fonem en silenci quan travessa les zones obscures, innominables. De la mateixa manera destriem en el nostre passat personal les corbes lluminoses i reduïm al mínim — fins a on és possible! — les línies grises de la nostra personal conducta.

L'home és, doncs, una capacitat de futur. Cap criatura, sinó és l'home, pot projectar mentalment la seva existència cap a l'esdevenidor. La vellesa, trista, és la manca de futur previsible.

●

Solitari entre cendres: heus ací el meu esquema vital. Vivint el passat — historiador com sóc —, no esdevinc un meticulós colleccionista de cadàvers? Explico sospirs, angúnies, sentiments, mesurant-ne, alhora, l'abast i la retòrica. Vull dir que faig crítica del sonet o de la novella que foren escrits fa cent, dos-cents, tres-cents anys. La mà que conduïa la ploma damunt els papers, traduint a la tinta l'impuls de la sang, a quina oblidada tomba ha esdevingut cendra fugissera? Estic voltat de morts que han deixat tanta de vida!

SOLILOQUI

LA punició per l'Esperit s'anomena Solitud. Cal pagar el crim d'ésser diferent. El més terrible és, però, que tota criatura, àdhuc la més elemental, aspira a sentir-se diferent. "Je ne suis fait comme aucun de ceux qui existent." Així comencen les *Confessions* de Rousseau; així comença el Romanticisme. El món és un "carrefour" de soliloquis. I l'artista és, potser, el més terrible dels egoistes, car cerca, per a la seva comunicació, una excusa transcendent, gairebé sagrada. Això no atenua, però, la tragèdia que fa de l'intellectual, per força, un solitari, l'experiència espiritual del qual no interessa ni als qui el volten en la vida familiar,

indiferent a la quotidianitat del miracle, ni als qui, germans seus en la vida intel·lectual, podrien comprendre la seva situació, si ells mateixos no estessin corpremutats en una tragèdia paral·lela i no menys dolorosa.

Quan caminem descalços, sentim la consciència de la petjada, la importància del pes de la nostra corporal carnadura damunt la terra. Hauríem de caminar sempre així, sentint el pessic i l'esgarrinxada de la dura matèria que trepitgem. Caminar amb la consciència certa del que representa el nostre camí. Sentint la joia amb la mateixa sensibilitat —afuada, precisa— amb què sentim la malaltia.

DOCTORAT EN PAISATGES...

DOCTORAT en paisatges — oh somni
acomplert!, oh vida! — deixeu-me
dibuixar en successives definicions destria-
dores la Ciutat que jo estimo.

No la vull presonera de penombres, in-
certa de contorns; la vull retallada sota
el cel, inequívoca i clara. (Fugisseres, des-
filen les ciutats entrevistes sota els crepus-
cles boreals: Oslo, menuda i verda, al fons
del fiord de plata; o bé Copenhague, sobre
l'herba de maragda i el mar d'acer; Ham-
burg, esbatanada pel delta trepidant; o
Liverpool, negra i grisa sobre el verd
mullat i pàllid. Ara és Goteborg sobre el

canal gelat o bé Estocolm que s'inventa Venècia. I Londres, embolcallat en gassa, i Bruges, esmunyidissa també, en la boira sense contorns, i, una matinada perla, Amsterdam crucificada d'aigua. O bé París que a l'hivern esdevé una grisalla.)

Ni massa càlida, tampoc, encegant, flamejanta. (Xafogor virolada de l'Havana; Còrdoba encesa sota el sol; Maracaibo respirant baf de petroli; El Caire, pantejant, espellifada, sota les mesquites daurades; o Rio de Janeiro, brillant sota la calitja...)

Doneu-me, a la Ciutat que estimo, l'arquitectura del meu món, l'àmbit per a romandre. (No, les ciutats que ens enamoren sense retenir-nos: punxes gòtiques i tavernes fustades d'Innsbruck, blancor violenta de Fez o arabesc innúmer sobre el desert a Kairwan! Somnis en llunyanies!)

Que tingui una mar a prop. No, però, una mar immensa i terrible, finisterre per

a les navegacions porugues. I que, a la riba d'aquesta mar, plena de gràcia antiga, s'hi colguin sepulcres de gladiadors, volutes corínties o deesses de marbre. Que no s'ofereixi la Ciutat tumultuosa i barrejada — com Nàpols —; ni defalleixi en un pas-sat sense destí — com a Atenes —. Que ultrapassi el límit provincial — Marsella, Gènova — sense engrandir-se massa. Que senti a Roma sense ésser Roma. Que defugi la coloraina d'Orient — Estambul, Ravenna — i no s'atueixi sota el pes de la història, com Granada.

Que sigui una Ciutat, la meva, ni extenuadora per la dimensió (Buenos Aires afadigant per la seva desmesura horitzontal; Nova York, aclaparant en la seva vertical desmesura) ni estroncada per la seva petitesa.

Que sigui, sobretot, una estricta mesocràcia i si voleu, una radical burgesia, on el ferm suport material que l'aguanti man-

tingui un Esperit que la ennobleixi, tal com els banquers de Florència fornien Botticellis, i els artesans de Flandes els Van Dyck. No una aristocràcia cavalcant una plebs, ni una pagesia aclaparant la urbs, sinó una urbs que urbanitzi, que ciutadegi la ruralia camperola.

Que una amor vigilant captngui dolçament la devoció per les nobles pedres d'un Barri Antic sense estroncar l'embranzida del futur. Que sigui alhora geomètrica i vital. I que damunt del seu perímetre, dibuixat per dos rius, dues dolces muntanyes, a la mida de l'home, li facin ombratge encimbellades de Basílica i Castell.

I que, per fi, el seu nom s'escrigui amb les nou lletres que componen el mot Barcelona.

Heus-me, aci. Sóc el Viatger. El món és un record múltiple, ja desencisat. He cavalcat els núvols damunt de màquines perfectes, des del punt de vista amb què Déu pot mirar la terra, ampla i diversa, on la Humanitat pullula. He après com canvien les coloraines i com roman, unànim, l'Esperit. La mare que bressa l'infant, la follia amorosa, àdhuc la supèrbia, són monòtonament idèntiques arreu. Allò que resta, profund, sota les fulgurants geografies, és el Dolor i és l'Esperança.

OBRA CATALANA DE GUILLEM DÍAZ-PLAJA

UNA CULTURA DEL CINEMA

pròleg de Sebastià Gasch
Barcelona, 1930

**L'AVANTGUARDISME A CATALUNYA
I ALTRES NOTES DE CRÍTICA**

Barcelona, 1932

L'EVOLUCIÓ DEL TEATRE

Barcelona, 1934

**UNA POLÈMICA SOBRE EL CATALÀ
A LES DARRERIES DEL SEGLE XVIII**

Barcelona, 1934

CARTES DE NAVEGAR

Barcelona, 1935

CONSUETA DEL REI ASUERO

Barcelona, 1954

**DE LITERATURA CATALANA
ESTUDIS I INTERPRETACIONS**

Barcelona, 1956

En preparació

UNA CATEDRA LITERÀRIA A BARCELONA

Discurs d'ingrés a l'Acadèmia de Bones Lletres

